

Kommunallagen

Mats Dahlbom
Stadsjurist

För vem gäller kommunallagen?

Gäller samtliga kommuner, både primär och sekundärkommuner – med andra ord – både "vanliga kommuner" och regioner

Vad är syftet med kommunallagen?

- Beskriver indelningen av landet i kommuner
- Anger demokrati och kommunala självstyret som grund för kommunens agerande
- Beskriver vem som är kommunmedlem
- Ger grundprinciperna för kommunala beslut
- Ger regler för kommunfullmäktige och nämnderna
- Ger regler för hantering och redovisning av kommunal ekonomi
- Beskriver hur beslut kan överklagas

Medlemskap

- Den som är folkbokförd
- Den som äger fast egendom
- Den som är taxerad till kommunalskatt
- Både fysiska och juridiska personer

Rättigheter och skyldigheter för medlem

- Rätt att använda kommunala tjänster, såsom barnomsorg, äldreomsorg, skola etc.
- Betala kommunalskatt
- Betala andra avgifter som kommunen beslutar, t.ex. renhållningsavgifter
- Rätt att överklaga beslut

Kommunala angelägenheter

Kommunens befogenheter

- Kommunen får ha hand om sådana angelägenheter som är av allmänt intresse och som har anknytning till kommunens område (geografiskt, kallas för lokaliseringsprincipen)
- Krävs också att ingen annan, t.ex. stat, region, annan kommun eller privat organisation, har att sköta om angelägenheten

Allmänintresset

- Bedöms utifrån om ändamålet är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt
- Behöver inte komma alla till del, men ska anses vara bra för kommunens medlemmar i stort

Exempel:

Elförsörjning

Fritidsverksamhet

Folkbildning och kultur

Förbud mot stöd till enskilda

- På grund av kravet på allmänintresse råder förbud för kommunen att ge understöd till enskild
- Undantag finns i speciallag, t.ex. Socialtjänstlag
- Undantag för gåvor och stipendier

The map shows a geographical area with a green outline. Several areas within this outline are highlighted in orange. The map includes labels for neighboring municipalities: Vänersborg to the north, Gräs to the northeast, Essung to the east, Alingsås to the southeast, and Ale to the south. To the west, Lilla Edet is partially visible. The terrain is depicted with green and yellow colors, and blue areas represent water bodies.

Lokaliserings- principen

- Åtgärder som kommunen vidtar måste vara av intresse för kommunens medlemmar eller knutet till kommunens geografiska område
- Får inte vara enbart av intresse för annan kommun (då ska den kommunen utföra åtgärden)

Likställighetsprincipen

- Kommunen ska behandla medlemmarna lika om inte sakliga skäl finns för agera på annat sätt
- Med andra ord – saklig grund krävs för särbehandling
- Likställighetsprincipen gäller bara kommunens egna medlemmar
- Gäller enbart när kommunen träder i direkt kontakt med medlemmarna i deras egenskap som just medlemmar

Retroaktivitetsförbud

- Kommunen får inte fatta beslut med tillbakaverkande kraft som är till nackdel för medlemmarna
- Undantag finns om synnerliga skäl föreligger

Exempel på synnerliga skäl:

Ändrad vattentaxa när avläsning inte kunnat ske hos alla abonnenter samtidigt utan behövt ske löpande

Med kommunal kompetens avses att verksamheten ska rätta sig efter just:

- Principen om allmänintresse
- Lokaliseringsprincipen
- Likställighetsprincipen
- Principen om retroaktivitetsförbud

Normgivning

- Kommunen har enligt regeringsformen rätt att meddela föreskrifter för att kunna sköta sina uppgifter.
- Kommunens föreskrifter finns i den kommunala författningssamlingen, som finns tillgänglig på kommunens webbplats.
- Det är bland annat regler för taxor, regler för kommunala badplatser, regler om att hålla hundar kopplade, regler om eldningsförbud med mera.

Hur finansierar kommunen sin verksamhet?

- Regeringsformen ger kommunerna rätt att ta ut skatt för att kunna sköta sina verksamheter
- Det finns i lag inga begränsningar (idag)

Kommunens organisation och verksamhets- former

Beslutande församlingar

- Kommunfullmäktige
- Kommunstyrelsen
- Nämnderna
- Utskott
- Beredningar

Beredningstvång

- Alla ärenden som avgörs av kommunfullmäktige ska ha beretts av en nämnd eller av en fullmäktigeberedning
- Om ärendet bara beretts av fullmäktigeberedning ska verksamhetsnämnd ges tillfälle att yttra sig
- Kommunstyrelsen ska dessutom alltid yttra sig med några få undantag och lämna förslag till beslut

Undantag från beredningstvånget

- Val och entlediganden/avsägelser från uppdrag
- Revisionsberättelsen (dock ej årsredovisningen!)
- Brådskande ärende om samtliga närvarande ledamöter samtycker till det

Kommunfullmäktiges möten

Samtliga ärenden i kommunfullmäktige ska beslutas under offentliga sammanträden

Kommunfullmäktige kan dock besluta om att överläggningen ska ske inom stängda dörrar

Ordförande ansvarar för ordningen och kan visa ut den som stör

Laglighets- prövningen

Vem kan överklaga?

- Varje medlem av en kommun
- Gemensam nämnds beslut kan överklagas av medlem i någon av de deltagande kommunerna
- Beslut av kommunalförbund kan överklagas av medlem i någon av förbundskommunerna

Vilka beslut kan överklagas?

1. Beslut av kommunfullmäktige
 2. Beslut av nämnd
- om inte beslutet är av rent förberedande eller rent verkställande art

I kommunalförbund kan beslut av direktionen, förbundsstyrelse eller förbunds nämnd överklagas

Hur överklagas ett beslut?

- Överklagande ska vara skriftligt
- Överklagande ska ange på vilken grund beslutet överklagas
- Överklagan ska ske inom tre veckor från den dag det anslogs att protokollet justerats
- Överklagande skickas till Förvaltningsrätten

Grunder för laglighetsprövning

Ett överklagat beslut ska upphävas om:

- Det inte har tillkommit i laga ordning
- Beslutet hänför sig till något som inte är kommunal angelägenhet
- Det organ som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter
- Beslutet strider mot lag eller författning

Förvaltningsrätten får inte besluta annat – bara upphäva!

Rätt att verkställa beslut

- Ett beslut som kan överklagas får verkställas innan det har vunnit laga kraft om inte särskilda skäl talar mot det
- Har verkställighet skett och beslutet upphävs ska det organ som fattat beslutet besluta om rättelse i den utsträckning det är möjligt
- Domstolen kan besluta om inhibition om detta har begärts av den klagande

Offentlighet och sekretess

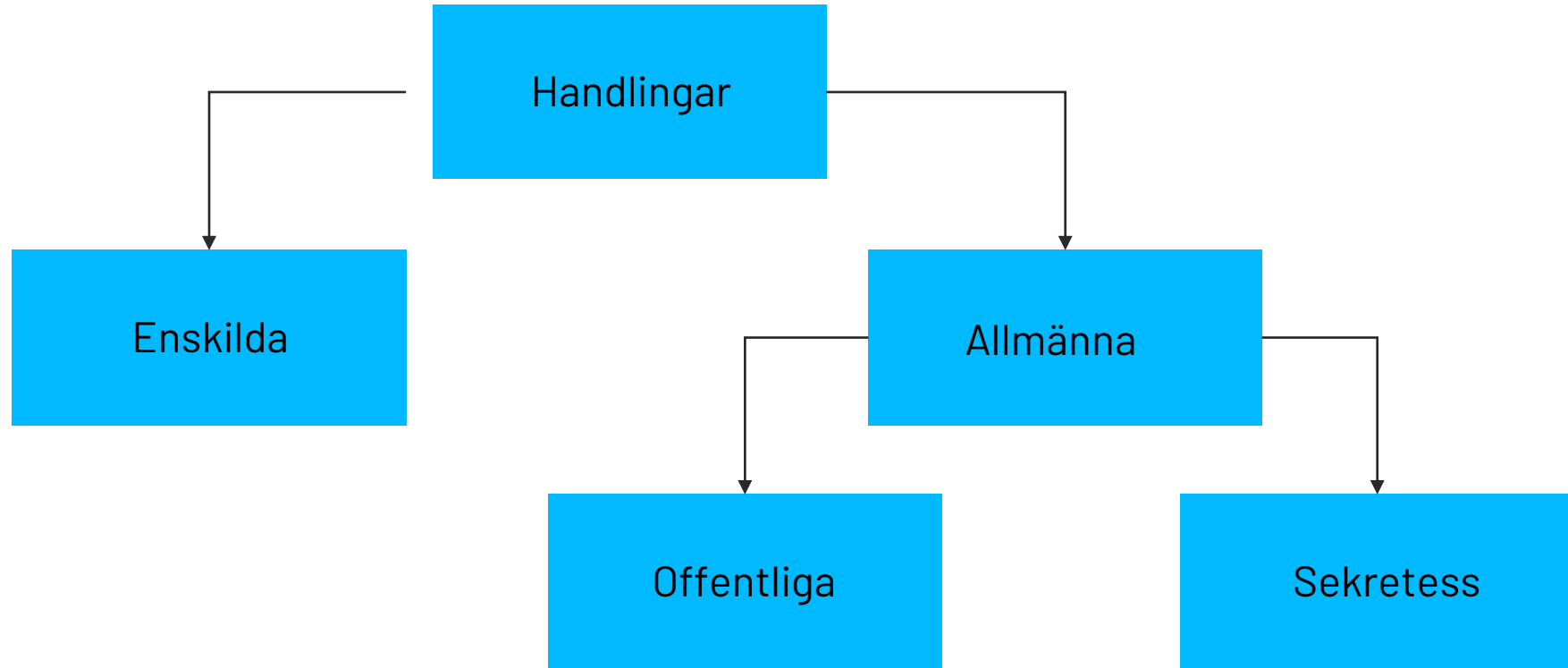
Mats Dahlbom
Stadsjurist

Offentlighets- principen

- "Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall varje svensk medborgare ha rätt att taga del av allmänna handlingar."

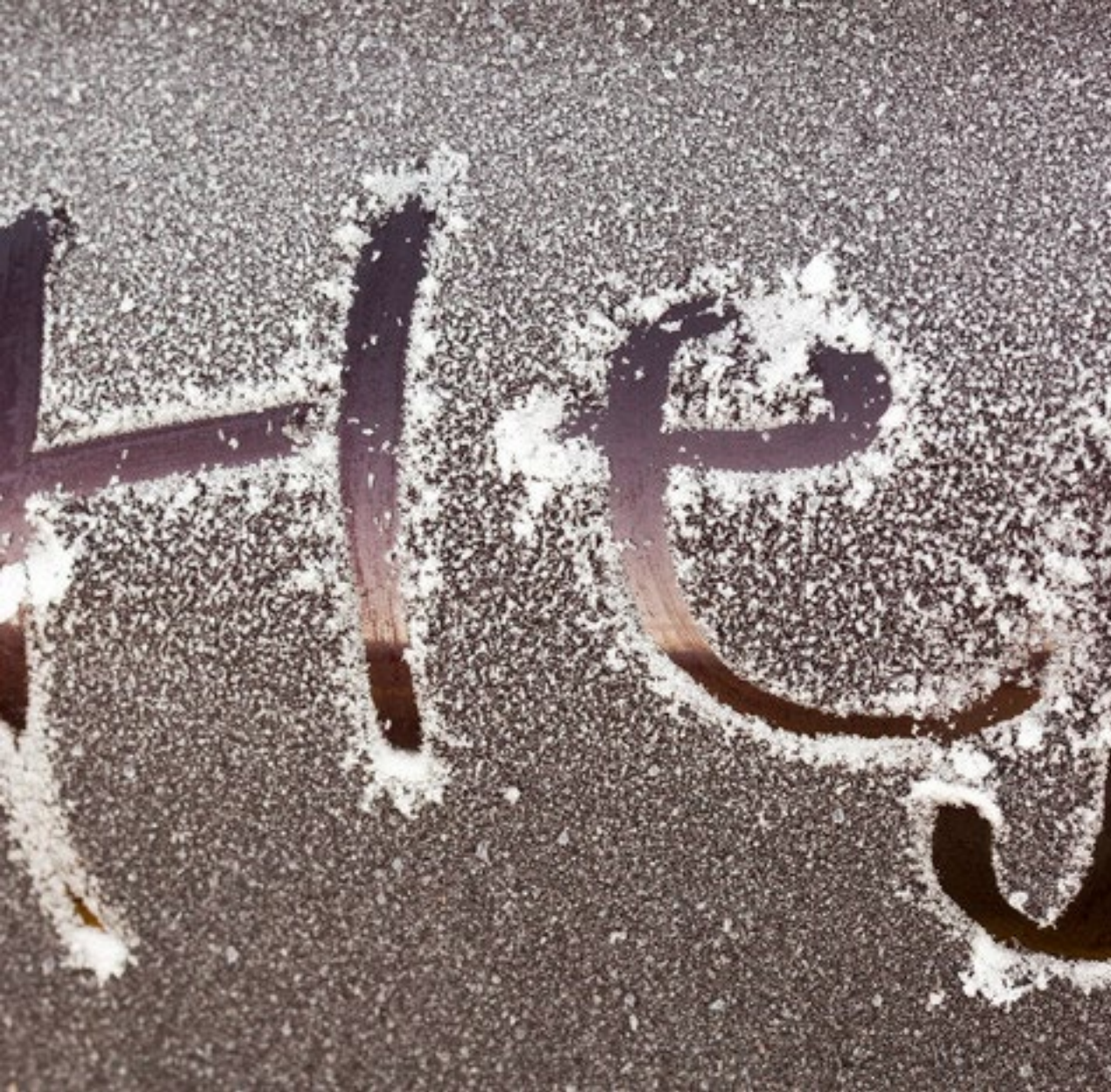
Olika kategorier av handlingar

Allmän handlingar

- En **handling** är allmän om den **förvaras** hos myndighet och är att anse som **inkommen** till eller **upprättad** hos myndigheten. (TF 2:3)
- En allmän handling kan vara **offentlig** eller **hemlig**
- Handlingen behöver **inte** vara diarieförd för att vara en allmän handling

Vad är en allmän handling?

- Skrift
- Bild
- Upptagning

Inkommen handling

- ▶ Anlänt till myndigheten
- ▶ Behörig tjänsteperson

Upprättad handling

- Expedierats
- Slutbehandlats
- Justerats
- Färdigställt på annat sätt
- Arkiverats

Utlämnande av allmänna handlingar

- Allmän handling som får lämnas ut ska på begäran **genast eller så snart det är möjligt** på stället utan avgift tillhandahållas den, som önskar ta del därav, så att handlingen kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. (TF 2:12)
- Den som önskar ta del av en allmän handling har även rätt att mot fastställd avgift få avskrift eller **kopia** av handlingen till den del den får lämnas ut. (TF 2:13)
- Begäran att få avskrift eller kopia av allmän handling skall behandlas **skyndsamt**.
- Betänketid att ta ställning till om handlingen är offentlig eller hemlig

Anonymitetsskydd och efterforsknings- förbud

- Myndighet får inte på grund av att någon begär att få ta del av allmän handling efterforska vem hen är eller vilket syfte hen har med sin begäran i större utsträckning än som behövs för att myndigheten ska kunna pröva om hinder föreligger mot att handlingen lämnas ut. (TF 2:14)

Offentlighets- och sekretesslagen

- Lagen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt i det allmännas verksamhet och om förbud att lämna ut allmänna handlingar.
- Dessa bestämmelser avser förbud att röja uppgift, vare sig detta sker muntligen, genom utlämnande av allmän handling eller på något annat sätt.
- Bestämmelserna innebär begränsningar i yttrandefriheten enligt [regeringsformen](#), begränsningar i den rätt att ta del av allmänna handlingar som följer av [tryckfrihetsförordningen](#) samt, i vissa särskilt angivna fall, även begränsningar i den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av [tryckfrihetsförordningen](#) och [yttrandefrihetsgrundlagen](#).

Tystnadsplikt

- **Vem är bunden av sekretess?**

Förbud att röja eller utnyttja en hemlig uppgift gäller för myndigheter och för personer som fått kännedom om uppgiften genom att delta i myndighetens verksamhet på grund av anställning eller uppdrag hos myndigheten. (OSL 2:1)

- **Mot vem gäller sekretessen?**

En uppgift för vilken sekretess gäller får inte röjas för enskilda eller för andra myndigheter om inte annat angetts i lag. (OSL 8:1)

- **Vad kan hända?**

Röjer någon en uppgift som han är skyldig att hålla hemlig enligt lag dömes för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst ett år. (BrB 20:3)

Meddelarfrihet

- Med meddelarfrihet avses de regler i tryckfrihetsförordningen som innebär att det i viss utsträckning är möjligt att straffritt lämna ut normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i massmedia
- Ett utflöde av offentlighetsprincipen
- Meddelarfriheten är inte absolut, vissa kvalificerade tystnadsplikter har företräde, framgår sist i varje kapitel i lagtexten
 - Ex. OSL 26:15
- Förbud att efterforska källa

Politikers E-post

Ni måste ha koll på e-posten.

Ni ska öppna den och läsa.

Viss e-post ska diarieföras kan vara allmän handling.